

Seksuele attitudes van jongeren als voorspeller voor de consumptie van seksueel getinte inhoud online

Hadewijch Vanwynsberghe & Henk Roose

1. Inleiding

Zowel binnen als buiten de academische wereld is er steeds een grote interesse geweest in de relatie tussen de seksuele ontwikkeling van jongeren en de consumptie van seksueel getinte inhoud in de media (bv. Brown & L'Engle 2009; Collins *et al.* 2004; Greenfield, 2004). Met de opkomst van televisie als massamedium vanaf de jaren 1960 werd die aandacht vaak ingegeven door een onrust of angst voor de funeste invloed van erotisch getinte inhoud op de seksuele attitudes en zeden van jongeren – een onrust die niet steeds empirisch gegrond bleek (Huston *et al.* 1998). Meer recent krijgt ook het internet diezelfde aandacht en wordt het World Wide Web als aanbieder van seksueel getinte beelden en pornografische boodschappen steeds vaker aan effectonderzoek onderworpen (Barak *et al.* 1999; Ven-hwei & Ran 2005).

Dit onderzoek is veelal ingegeven door een bezorgdheid over de negatieve effecten door blootstelling aan online pornografie (Cooper *et al.* 1999; Kraut *et al.* 1998; Portelli & Meade 1998). Cyberporno is makkelijk en anoniem toegankelijk en kan in dat opzicht aanleiding geven tot verslaving en/of psychische aandoeningen. Het kan ook offline relaties hypothekeren, een onrealistische weergave van seksualiteitsbeleving geven, enz. (voor een overzicht, zie Döring 2009). De voordelen van het internet op het vlak van seksuele ontwikkeling worden in effectonderzoek grotendeels genegeerd (Goodson *et al.* 2001; Hawk *et al.* 2006). Het internet kan bijvoorbeeld ook gebruikt worden als een bron van informatie over seks en seksualiteit. Eveneens is het internet een ontmoetingsplaats waar seksuele contacten en relaties kunnen ontstaan en waar openlijk van gedachten gewisseld kan worden over onderwerpen met betrekking tot seks en seksualiteitsbeleving. Het raadplegen van online inhoud over seks kan met andere woorden ook leiden tot een toenemende seksuele emancipatie of tot een groter inzicht en kennis in seksualiteit en seksualiteitsbeleving.

Met dit onderzoek sluiten we ons aan bij de onderzoekstraditie die de samenhang tussen de seksuele ontwikkeling van jongeren en hun mediagebruik wil onderzoeken. Hierbij laten we ons niet leiden door een moreel of medisch vertoog waarbij seksualiteit met risico op allerlei soorten aandoeningen wordt geassocieerd en we vertrekken evenmin van het idee dat internetgebruikers passieve, weerloze slachtoffers zijn van online inhouden. Internetgebruikers gaan ook actief op zoek naar en/of vermijden bepaalde sites. Deze studie dient vooral een verkennend en beschrijvend doel op een domein waarover in Vlaanderen weinig tot geen wetenschappelijk materiaal bestaat: we willen nagaan in hoeverre internetgebruik – en dan voornamelijk het bezoeken van erotisch getinte sites – samenhangt met attitudes omtrent seks en seksualiteit bij jongeren. Deze studie is relevant in twee opzichten. Allereerst willen we een lacune in het empirische onderzoek in Vlaanderen opvullen door vanuit het *media practice*-model dieper in te gaan op de seksuele attitudes van jongeren als voorspeller voor hun consumptie van seksuele content online. Ten tweede gaan we als aanvulling op het *media practice*-model ook dieper in op mogelijke geslachtsverschillen in de samenhang tussen seksuele attitudes en consumptie van erotisch materiaal online.

2. Theoretische achtergrond

De oorspronkelijke theorieën over de relatie tussen mediaconsumptie en seksualiteit bij jongeren vertrekken vanuit een eenzijdig lineair effect van mediaboodschappen op seksueel gedrag (Bandura 1994). Meer recente inzichten gaan uit van een wederzijdse beïnvloeding, met toenemende aandacht voor de selectie van seksuele media en hun inhoud door individuen zelf. Een voorbeeld van zo'n theorie is het *media practice*-model (Steele & Brown 1995). Volgens Brown (2000) onderscheidt dit model zich op drie manieren van andere benaderingen die mediagebruik trachten te verklaren. Ten eerste gaat dit model uit van een actief mediagebruik op drie vlakken: (1) in het selecteren van het medium en genre; (2) in de interactie met en de betekenis die gebruikers geven aan wat ze zien en/of horen; en (3) in het aanvaarden/verwerpen van de mediaboodschap. Ten tweede wordt mediagebruik expliciet opgevat en voorgesteld als een cyclisch proces. Er is sprake van een voortdurende onderlinge wisselwerking tussen mediagebruik en het gedrag van mensen. De voorstelling dat massamedia een effect heeft op een passieve ontvanger als een rechttoe rechtaan lineair proces, wordt aangevuld met de visie dat de mediagebruiker zelf een belangrijke rol speelt in de aard en wijze waarop mediaeffecten op hen inwerken. Er is sprake van wederzijdse beïnvloeding. Ten derde wijst het *media practice*-model op een verband tussen de identiteit van individuen en hun selectie en consumptie van media. In het *media practice*-perspectief verwijst het concept identiteit naar de motivatie om bepaalde media (*content*) te gebruiken.

In dit onderzoek focussen we ons op seksuele attitudes als een belangrijk onderdeel van de identiteit van jongeren die volgens het *media practice*-model de consumptie van en de zoektocht naar seksueel getinte inhoud kan bepalen. Gebaseerd op Erikson (1968) omschrijven we identiteit (ontwikkeling) als de zoektocht naar wie men is en welke rol men speelt in de samenleving. Met attitude bedoelen we iemands houding of een psychische instelling die tot uiting komt bij de evaluatie van een zekere entiteit of object (Eagly & Chaiken 1993, 1). Deze evaluatie kan variëren van helemaal negatief tot helemaal positief. Seksuele attitudes zijn een uiting van de centraliteit die seksualiteitsbeleving inneemt in de belevingswereld van jongeren. Meer bepaald beschouwen we vier seksuele attitudes: (1) hoe staan jongeren ten aanzien van masturbatie? (2) hoe zien ze genotsbeleving? (3) hoe (on)zeker voelen ze zichzelf tijdens de seks? en (4) hoe verhouden ze zich tot communicatie over wat ze zelf of hun partner lekker vinden? Deze vier attitudes hebben betrekking op hoe jongeren denken over enkele aspecten van hun offline seksualiteitsbeleving.

Als aanvulling op het *media practice*-model gaan we in dit onderzoek dieper in op geslachtsverschillen, waarbij we focussen op de geslachtsrol als een belangrijk onderdeel van de identiteit van jongeren. Verscheidene studies wijzen immers op verschillen tussen mannen en vrouwen in de relatie tussen seksuele attitudes en de consumptie van seksuele inhoud in de 'traditionele' media (Strouse & Buerkel-Rothfuss 1987; Strouse *et al.* 1995; Ward *et al.* 2002; Ward & Rivadeneyra 1999). De vraag is of zo'n interactie-effect van geslacht op de relatie tussen seksuele attitudes en het raadplegen van seksuele inhoud ook te vinden is voor inhoud op het internet. Voor verklaringen van deze geslachtsverschillen beroepen we ons op de sociale leertheorie en de sociale roltheorie. Beide theorieën gaan ervan uit dat het socialisatieproces – bovenop biologische verschillen – een invloed uitoefent op attitudes en gedrag van mensen (Bandura 1977; Eagle 1987; Gagnon & Simon 1973; Hogben & Byrne 1998). Dit socialisatieproces verloopt anders voor vrouwen dan voor mannen. Vanaf jonge leeftijd wordt aan jongens en meisjes immers aangeleerd wat de gepaste geslachtsrol is. Zo imiteren kinderen het gedrag van de ouder van hetzelfde geslacht (Kim & Ward 2004) en wordt correct geslachtsrolgedrag consistent positief onthaald en inconsistent gedrag genegeerd of bestraft (Mischel 1966). Mensen voelen bijgevolg een sociale druk om aan geslachtsrollen te voldoen (Rudman & Fairchild 2004). Zo incorporeert de sociale rol van mannen in het Westen bijvoorbeeld het actief op zoek gaan naar een partner met het oog op een seksuele relatie – in alle geval meer dan wat de vrouwelijke geslachtsrol voorschrijft (White 2002).

In de literatuur spreekt men van de zogenaamde seksuele dubbele standaard, waarbij mannen worden geprezen voor een gerichtheid op seks en seksuele activiteit – die krijgt positieve cultureel ingebedde connotaties mee zoals viriliteit en masculiniteit – terwijl vrouwen als 'sletten' worden beschouwd bij veelvuldige seksuele contacten of een 'onbehoorlijke' begeerte naar seks (Holland *et al.* 1996; White 2002). Uit onderzoek blijkt ook dat mannen bijvoorbeeld positiever

staan ten opzichte van masturbatie (Olivier & Hyde 1993) en voor veel mannen komt genot op de eerste plaats tijdens de seks en/of in de relatie, terwijl dit voor vrouwen doorgaans de romantische liefde is (Klusmann 2002). Die seksuele dubbele standaard zorgt er mee voor dat vrouwen doorgaans veeleer terughoudend zijn om hun seksuele verlangens openlijk te uiten uit angst dat dit hun reputatie zou schaden (Tolman 1994). De consistente bevinding dat vrouwen minder dan mannen op zoek gaan naar seksuele inhoud in de media en deze minder positief evalueren zou vanuit die angst verklaard kunnen worden (bv. H. De Graaf *et al.* 2005; Fisher & Byrne 1989; Hawk *et al.* 2006; Vanwesenbeeck *et al.* 2003). Verder toont onderzoek aan dat vrouwen onzekerder zijn tijdens de seksuele daad (Tolman 1994): ze maken zich meer dan mannen zorgen om tijdens het vrijen iets niet goed te doen en voelen zich onzekerder over hun uiterlijk tijdens de seks dan mannen (H. De Graaf *et al.* 2005). Ook met betrekking tot attitudes ten aanzien van de communicatie over wat iemand of haar/zijn partner lekker vindt, zijn vrouwen over het algemeen minder assertief dan mannen (De Graaf *et al.* 2005). Mannen communiceren makkelijker met de partner over wat ze lekker vinden en vragen vaker aan de partner wat hij/zij lekker vindt tussen de lakens.

Samengevat, het *media practice*-model impliceert dat de aandacht van jongvolwassenen voor seksueel getinte websites voorspeld kan worden door positieve attitudes ten opzichte van seks en seksualiteit. Aangevuld met de ideeën uit geslachtsrolsocialisatie kunnen we dan ook de volgende vier hypothesen formuleren:

- H1: we verwachten dat de relatie tussen positieve attitudes tegenover masturbatie en het vaker bezoeken van erotisch getinte sites sterker zal zijn voor mannen dan voor vrouwen, onder meer als een gevolg van de positievere connotaties omtrent seksuele viriliteit bij mannen versus vrouwen.
- H2: jongeren die genot belangrijker vinden in hun seksleven dan romantische liefde, en dus een hogere tolerantie vertonen ten opzichte van seks en seksualiteit, zullen meer seksueel getinte websites raadplegen dan jongeren die liefde op de eerste plaats stellen. Die relatie zal sterker zijn bij mannen dan bij vrouwen.
- H3: aangezien vrouwen onzekerder zijn tijdens de seksuele daad, zouden we in eerste instantie kunnen verwachten dat ze meer naar seksueel getinte inhoud zouden zoeken om 'tips & tricks' op te doen. Maar als we de seksuele dubbele standaard in rekening brengen, zullen vrouwen veel minder actief naar seksueel getinte inhoud zoeken om te voldoen aan de geslachtsrol. Bijgevolg verwachten we dat mannen die een hogere mate van onzekerheid rapporteren tijdens de seks vaker seksueel getinte inhoud online raadplegen dan vrouwen met dezelfde mate van onzekerheid.
- H4: we verwachten dat vrouwen die gekenmerkt worden door een minder assertieve communicatie over wat ze lekker vinden tijdens de seks, minder dan mannen met dezelfde attitudes seksuele inhoud op het internet raadplegen.

3. Data

De data voor dit onderzoek werd verzameld via de ‘studentenbarometer’ tussen 25 november 2009 en 31 januari 2010. Dit is een jaarlijks terugkerende elektronische bevraging door middel van een aselechte steekproef onder alle studenten van Universiteit Gent. De bevraging is volledig anoniem en peilt naar diverse aspecten van het leven van de Gentse universiteitsstudenten, van studiegewoontes tot uitgaansgedrag over muzieksmaak en sociale netwerken. Van de totale studentenpopulatie van de Universiteit Gent in het academiejaar 2009-2010 (29.791), bevat de studentenbarometer data van 7.190 studenten (voor meer informatie zie “Studentenbarometer 2009-2010: Technical Report”, Verhaeghe *et al.* 2010). Dit komt neer op een responspercentage van 24,13 %. De vragen voor dit onderzoek werden niet aan alle 7.190 studenten, die de barometer invulden, voorgelegd. Om de vragenlast te beperken, bestond de studentenbarometer uit verschillende thema’s die elk aan een selecte groep van studenten op basis van geboortemaand werden voorgelegd. De vragen in verband met seksuele attitudes en internetgebruik werden voorgelegd aan studenten geboren in de maanden april, augustus of december. De steekproef bruikbaar voor dit onderzoek bestaat uit 1.581 Gentse universiteitsstudenten. Na data cleaning werd er wegens een overrepresentatie van vrouwelijke respondenten gebruikgemaakt van een wegingsprocedure voor geslacht. Dit laat toe uitspraken te doen over de populatie van Gentse universiteitsstudenten. De steekproef bevat na weging 57,3% vrouwen en 42,7% mannen.

4. Variabelen

Seksuele attitudes. De attitudes tegenover seks en seksualiteit werden gemeten aan de hand van een combinatie van internationaal gevalideerde meetschalen en eigen itemreeksen. Zo hebben we om de houding tegenover masturbatie te achterhalen, gebruikgemaakt van de bestaande ‘attitudes toward masturbation-scale’ van Abramson en Mosher (Abramson & Mosher 1975; Davis *et al.* 1998). Dit zijn de attitudes in Tabel 1 van item 1 tot 4.

Om te peilen naar attitudes ten opzichte van genotsbeleving, onzekerheid tijdens de seks en communicatie voor, tijdens of na de seks hebben we ook gebruikgemaakt van vijf zelf ontwikkelde en gepreteste items (zie Tabel 1 van item 5 tot 10). Aan de respondenten werden dus in totaal tien stellingen voorgelegd waarop ze konden antwoorden op een vijfpuntenschaal gaande van helemaal eens (1) tot helemaal oneens (5). Door middel van een exploratieve factoranalyse (Principal Axis Factoring met Promax rotatie) werden de attitude-items gegroepeerd en somscores berekend (zie Tabel 1). Zo bestaat de eerste factor uit vier items, te weten ‘Ik voel me schuldig over masturbatie’, ‘Masturbatie is een “friend in need” als er geen “friend in deed” is’, ‘Spelen met eigen genitaliën is

vies' en 'Masturberen is fun'. Gemeenschappelijk aan deze items is de houding tegenover masturbatie. De eerste factor (attitudes ten opzichte van masturbatie) verklaart bijna 22% van de totale variantie.

Tabel 1. Patroonmatrix voor attitudes tegenover seks en seksualiteit. Resultaten van exploratieve factoranalyse na Promax-rotatie ($n = 1.581$).

Houdingen tegenover seks/seksualiteit	1	2	3	4
1. Ik voel me schuldig over masturbatie.	0,57	0,02	0,16	-0,00
2. Masturbatie is een "friend in need" als er geen "friend in deed" is.	-0,57	0,02	0,05	0,02
3. Spelen met eigen genitaliën is vies.	0,83	0,03	0,02	0,02
4. Masturberen is fun.	-0,79	0,04	0,09	0,01
5. Genot staat bij mij op de eerste plaats, al de rest is niet van belang.	0,06	0,67	0,02	0,04
6. Genot speelt een grotere rol dan liefde.	-0,06	0,71	0,01	-0,04
7. Ik ben vaak bang dat ik iets verkeerd doe tijdens de seks.	-0,02	-0,01	0,74	-0,07
8. Tijdens de seks denk ik vaak na over mijn uiterlijk.	0,02	0,03	0,42	0,08
9. Ik vraag mijn partner vaak om bevestiging van wat ik doe tijdens de seks.	-0,01	-0,04	0,31	0,51
10. Ik meld mijn partner steevast wat ik lekker vind en wat niet.	-0,01	0,02	-0,18	0,65
Eigenwaarde	2,17	1,01	0,67	0,65
Percentage van de variantie	21,60	10,21	6,74	6,50

Legende: Factor 1 (items 1, 2, 3 en 4): masturbatie; factor 2 (items 5 en 6): genot; factor 3 (items 7 en 8): onzekerheid; factor 4 (items 9 en 10): communicatie.

Factor twee is opgebouwd uit twee items, met name 'Genot staat bij mij op de eerste plaats, al de rest is niet van belang' en 'Genot speelt een grotere rol dan liefde'. Beide items peilen naar hoe belangrijk studenten genot vinden in een seksuele relatie en deze factor verklaart een bijkomende 10%. De derde factor wordt gevormd door items die onzekerheid tijdens het seksuele spel indiceren, namelijk 'Ik ben vaak bang dat ik iets verkeerd doe tijdens de seks' en 'Tijdens de seks denk ik vaak na over mijn uiterlijk'. De vierde factor ten slotte, goed voor 6,5% van de variantie, gaat over de houding tegenover een open communicatie over seks en is opgebouwd uit 'Ik vraag mijn partner dikwijls om bevestiging van wat ik doe tijdens de seks' en 'Ik meld mijn partner steevast wat ik lekker vind en wat niet'. De vier factoren zijn allemaal zo becijferd dat een hoge score respectievelijk wijst op: (1) een positieve attitude ten opzichte van masturbatie; (2) genot belangrijker vinden dan liefde tijdens de seks; (3) een hoge mate van

onzekerheid over kunde en uiterlijk tijdens de seks; en (4) een open seksuele communicatie voorstaan.

Internetgebruik. De frequentie van het internetgebruik werd gemeten door respondenten een lijst voor te leggen met verschillende internetactiviteiten. Het gaat om bewust naar informatie zoeken, achteloos surfen, chatten, deelhebben aan sociale netwerksites, informatieve sites over seks bezoeken en erotische inhoud of pornografische sites opzoeken. Telkens konden de respondenten in vijf categorieën aanduiden hoe vaak hun internetgebruik de afgelopen week door dat gedrag gekenmerkt werd, te weten 'nooit', 'af en toe', 'één keer per week', 'één keer per dag' en 'meerdere keren per dag'. Tabel 2 geeft de relatieve frequentieverdelingen weer.

De resultaten in Tabel 2 geven aan dat het internet door Gentse universiteitsstudenten voornamelijk gebruikt wordt om naar informatie te zoeken en/of te surfen. Ook chatten en deelnemen aan sociale netwerksites zijn populaire online activiteiten. Meer dan de helft van de studenten gebruikt het internet af en toe of meer per week om te chatten (78%) of deel te nemen aan sociale netwerksites (87%). De frequentie van bezoeken van informatieve sites over seks (40%) en erotische of pornografische websites (32%) ligt bij de studenten lager, maar wordt niettemin door een relatief groot aantal studenten af en toe of meer per week uitgevoerd.

Tabel 2. Relatieve frequentieverdeling voor internetgebruik ($n = 1.581$).

Internetgebruik	1	2	3	4	5
1. Naar informatie zoeken.	0,20	6,80	10,60	35,80	46,70
2. Surfen.	1,70	11,80	6,00	24,70	55,80
3. Chatten (via MSN bijvoorbeeld).	22,10	27,70	8,90	19,40	22,00
4. Deelhebben aan sociale netwerksites.	12,80	8,50	6,70	32,70	39,30
5. Bezoeken van informatieve sites over seks.	60,10	37,20	1,80	0,40	0,60
6. Zoeken naar erotische inhoud/pornosites bezoeken.	67,70	21,40	6,30	4,10	0,60

Legende: 1: 'nooit', 2: 'af en toe', 3: 'één keer per week', 4: 'één keer per dag' en 5: 'meerdere keren per dag'.

Factoranalyse met Promax-rotatie geeft aan dat drie factoren onderscheiden kunnen worden, zoals weergegeven in Tabel 3. De eerste twee items indiceren een soort algemeen surfgedrag en zijn goed voor 18,90% van de totale variantie. De tweede factor peilt naar de mate waarin mensen in contact komen met anderen via het internet, zij het via chatten of via sociale netwerksites. De derde factor is opgebouwd uit 'bezoeken van informatieve sites over seks' en 'zoeken naar erotische inhoud/ pornosites bezoeken' en is bijgevolg indicatief voor het con-

sulteren van seksueel getinte content op het internet. Deze derde factor verklaart 5,47% van de totale variantie. Het is deze derde factor die we gebruiken als afhankelijke variabele in de analyses, berekend aan de hand van somscores op basis van de items vijf en zes in Tabel 3.

Tabel 3. Patroonmatrix voor internetgebruik. Resultaten van exploratieve factoranalyse na Promax-rotatie ($n = 1.581$).

Internetgebruik	1	2	3
1. Naar informatie zoeken.	0,55	-0,15	0,05
2. Surfen.	0,70	0,16	-0,04
3. Chatten (via MSN bijvoorbeeld).	-0,03	0,57	0,02
4. Deelhebben aan sociale netwerksites.	-0,04	0,55	0,01
5. Bezoeken van informatieve sites over seks.	-0,07	0,09	0,50
6. Zoeken naar erotische inhoud/pornosites bezoeken.	0,16	-0,08	0,40
Eigenwaarde	1,13	0,47	0,32
Percentage van de variantie	18,90	7,86	5,47

Legende: Factor 1 (items 1 en 2): surfen; factor 2 (items 3 en 4): netwerken; factor 3 (items 5 en 6): zoeken erotische inhoud.

Als controlevariabelen nemen we leeftijd en socio-economische status op. De studenten in de steekproef hebben een gemiddelde leeftijd van 21,03 jaar. Voor socio-economische status (SES) hebben we gebruik gemaakt van de 'International Socio-Economic Index' (ISEI) (Ganzeboom & Treiman 1996). In deze index wordt beroepsstatus gedefinieerd als de rangschikking van beroepen die zowel de invloed van opleiding, inkomen en prestige opneemt. Deze scores kunnen variëren van 0 tot 100. We gaan ervan uit dat hoe hoger de score op ISEI van één van beide ouders, hoe hoger de SES van de student. De respondenten hebben een gemiddelde ISEI score van 60,51.

5. Resultaten

5.1 Beschrijving van de data

Om een beeld te krijgen op de geslachtsverschillen in seksuele attitudes en internetgebruik bij de studenten, werden in Tabel 4 de gemiddelde scores op seksuele attitudes tussen mannen en vrouwen vergeleken door middel van een ANOVA F-test.

Tabel 4 toont aan dat mannen gemiddeld hoger scoren dan vrouwen op attitudes ten opzichte van seksueel genot en bijgevolg genot belangrijker vinden dan

liefde tijdens de seks en/of liefdesrelatie. Mannen scoren ook hoger dan vrouwen op seksuele attitudes ten opzichte van masturbatie en staan dus positiever tegenover masturbatie. Bovendien achten mannen zich minder onzeker tijdens de seks. Geen significant verschil is gevonden tussen mannen en vrouwen inzake hun attitudes ten opzichte van communicatie over wat men lekker vindt. Verder toont Tabel 4 ook aan dat mannen en vrouwen verschillen in hun zoekgedrag naar seksuele inhoud online: mannen consulteren vaker dan vrouwen seksuele inhoud online.

Tabel 4. Gemiddelde scores op seksuele attitudes en het opzoeken van seksueel getinte inhoud online voor mannen en vrouwen. Vergelijking door middel van ANOVA.

	Man	Vrouw	ANOVA F-test	df
Attitude: masturberen	4,09	3,85	45,43***	1,36
Attitude: genot	2,23	2,05	23,97***	1,36
Attitude: onzekerheid	2,56	2,72	13,10***	1,34
Attitude: communicatie	3,17	3,11	3,23	1,35
Zoeken seksuele content online	1,76	1,25	377,36***	1,54

Significantie: * $p < 0,05$, ** $p < 0,01$, *** $p < 0,001$.

5.2 Seksuele attitudes als voorspeller voor het consulteren van seksueel getinte inhoud online

Om te achterhalen of het raadplegen van seksueel getinte inhoud online voorspeld kan worden door seksuele attitudes, maakten we gebruik van een lineaire regressieanalyse. Tabel 5 geeft de resultaten weer onze regressieanalyse, waarin we enkel die interactie-effecten hebben opgenomen die tot een hogere verklaarde variantie van het model leiden. Dit model verklaart voor 30% van de variantie in het raadplegen van seksueel getinte inhoud online.

Attitudes ten opzichte van masturbatie hangen sterker samen met het online raadplegen van seksuele inhoud bij mannen dan bij vrouwen. De gestandaardiseerde regressiecoëfficiënten zijn 0,41 ($t = 10,4$, $p < 0,001$) voor mannen tegenover 0,21 voor vrouwen, een bevestiging van Hypothese 1.

Attitudes ten opzichte van genot vertonen een positief significant verband met het opzoeken van seksueel getinte inhoud online. Hierin hebben we geen geslachtsverschillen kunnen vinden. Dit wil zeggen dat zowel studenten als studentes die genot belangrijker vinden dan liefde tijdens de seks, vaker seksueel getinte inhoud op het internet consulteren. Hypothese 2 kunnen we hiermee slechts gedeeltelijk bevestigen. De relatie tussen onzekerheid en het online raadplegen van erotische content vinden we hoofdzakelijk bij mannen terug (0,17, $t = 4,13$, $p < 0,001$). Bij vrouwen is die samenhang veel minder sterk aanwezig,

getuige het significante, negatieve interactie-effect (-0,08, $t = -2,27$, $p < 0,02$). Ten slotte, communicatie over wat men lekker vindt tijdens de seks hangt samen met het consumeren van seksueel getinte inhoud online; hypothese 4 kunnen we met andere woorden gedeeltelijk aanvaarden. Geslachtsverschillen in die relatie zijn er niet.

Tabel 5. Meervoudige regressieanalyse met zoeken naar erotische inhoud op web als afhankelijke variabele ($n = 1.010$).

	b	β
Intercept	0,28***	
Vrouw	-0,46***	-0,40***
SES	0,00	0,04
Leeftijd	-0,00	-0,02
Attitudes: masturberen	0,35***	0,41***
Attitudes: genot	0,05*	0,06*
Attitudes: onzekerheid	0,12***	0,17***
Attitudes: communicatie	0,05*	0,06*
Vrouw* masturbatie	-0,22***	-0,20***
Vrouw* onzekerheid	-0,08*	-0,09*
Adjusted R ²	0,30***	

Significantie: * $p < 0,05$, ** $p < 0,01$, *** $p < 0,001$.

6. Conclusie en discussie

Voorgaand onderzoek heeft reeds aangetoond dat seksuele attitudes van jongeren samenhangen met hun gebruik van 'traditionele' media (Brown & L'Engle 2009; Brown *et al.* 2006; Collins *et al.* 2004; Escobar-Chaves *et al.* 2005; Martino *et al.* 2006; Ven-hwei & Ran 2005). Vernieuwend in dit onderzoek is de aandacht voor de consultatie van seksuele inhoud online. In deze studie gingen we dieper in op seksuele attitudes van adolescenten als voorspeller voor het consulteren van seksuele inhoud op het internet. Gebaseerd op surveydata bij een duizendtal universiteitsstudenten konden we een reeks significante verbanden terugvinden. Gentse universiteitsstudenten die genot belangrijker vinden dan liefde, die een hoge mate van onzekerheid tijdens de seks rapporteren, die positieve attitudes hebben tegenover masturbatie en die communiceren over wat ze lekker vinden in bed zullen vaker seksueel getinte websites raadplegen. Dit is in overeenstemming met wat het *media practice*-model aangeeft: de identiteit van jongeren kan de selectie en consumptie van media (*content*) bepalen. Uit dit onderzoek blijkt dat seksuele attitudes, als onderdeel van de identiteit van jongeren, een belang-

rijke voorspeller zijn voor de consultatie van seksueel getinte inhouden online. Deze studie heeft als voordeel dat ze de aandacht vestigt op het gegeven dat we niet meer zozeer mogen uitgaan van eenzijdig lineair effect van seksueel getinte content online op seksuele attitudes, maar eerder van een wederzijdse beïnvloeding zoals vooropgesteld door het *media practice*-model.

Verder gingen we met dit onderzoek dieper in op de rol van geslachtsrolsocialisatie in de relatie tussen seksuele attitudes en het raadplegen van seksueel getinte inhouden online. In ons onderzoek werden duidelijke geslachtsverschillen gevonden in seksuele attitudes, het raadplegen van seksueel getinte inhouden online en de relatie tussen beide. Als we specifiek kijken naar het interactie-effect in de relatie tussen seksuele attitudes en het consulteren van seksueel getinte inhouden online, merken we op dat we deze geslachtsverschillen enkel terugvinden voor de relaties tussen de seksuele attitudes ten opzichte van masturbatie en onzekerheid en het raadplegen van seksueel getinte inhouden online. Wat betreft seksuele attitudes ten opzichte van masturbatie wil dit zeggen dat Gentse mannelijke universiteitsstudenten met een positieve attitude ten opzichte van masturbatie vaker seksueel getinte inhouden online consulteren dan vrouwelijke studenten met dezelfde seksuele attitude. Inzake seksuele attitudes ten opzichte van onzekerheid kunnen we vaststellen dat Gentse vrouwelijke universiteitsstudenten die een hoge mate van onzekerheid tijdens de seks rapporteerden minder vaak seksueel getinte inhouden online consulteren dan de mannelijke studenten die tevens een hoge mate van onzekerheid rapporteerden. Voor wat betreft de relatie tussen seksuele attitudes ten opzichte van genot en communicatie en de consumptie van seksueel getinte inhouden online gaat het geslachtsverschil niet op. We kunnen bijgevolg concluderen dat geslacht het effect van seksuele attitudes ten opzichte van communicatie en genot op de blootstelling aan seksuele inhoud niet beïnvloedt, met uitzondering van de attitudes ten opzichte van masturbatie en onzekerheid. Deze bevindingen over de rol van gender in de relatie tussen seksuele attitudes en het raadplegen van seksuele inhoud op het internet vormen een belangrijke input voor verder onderzoek. Een mogelijke verklaring hiervoor kan gevonden worden in de sociale roltheorie en de seksuele dubbele standaard. Geslacht speelt een belangrijke rol in deze relatie bij de seksuele attitudes die gekenmerkt worden door een sterk geslachtsrolverschil: masturbatie wordt hoofdzakelijk gelinkt aan mannen, terwijl onzekerheid tijdens de seks eerder iets typisch vrouwelijk is. Bij de andere twee seksuele attitudes, ten opzichte van genot en communicatie, is dit geslachtsrolverschil minder uitgesproken, mogelijk omdat de geslachtsrol hier 'soepeler' en minder stringent is.

Deze studie kent uiteraard ook een aantal beperkingen. Allereerst is er het beperkte geldigheidsveld van deze studie. Via deze studie kunnen enkel uitspraken gedaan worden over de Gentse universiteitsstudenten, wat een ruimere veralgemeenbaarheid in de weg staat. Universitaire studenten zijn een specifieke subpopulatie uit de Vlaamse bevolking: ze hebben doorgaans een hogere SES, andere waarden, normen, en attitudes, alsook een ander internetgebruik, etc. dan werkende leeftijdsgenoten (DiMaggio *et al.* 2001; Lewin *et al.* 1996).

We moeten dus enigszins voorzichtig omspringen met generalisaties buiten het empirische geldigheidsveld. Ten tweede zijn de labels van de bevroegde internet-toepassingen als het 'bezoeken van informatieve sites over seks' en 'het zoeken naar porno' vrij breed. Toekomstig onderzoek houdt er best rekening mee om die labels verder op te delen en te verdiepen. Er bestaan namelijk verschillende soorten pornografie, verschillende fora met informatie over seks, verschillende soorten informatieve sites, verschillende sites met pornofilmpjes, enz. Dit onderstreept de exploratieve aard van ons onderzoek. Ten derde is een uitbreiding naar andere seksuele attitudes eveneens wenselijk. We denken bijvoorbeeld aan attitudes ten aanzien van voorbehoedsmiddelen en seksueel overdraagbare ziektes. Ten vierde is de data een zelfrapportering van attitudes en gedrag van studenten. Bijgevolg kan er sprake zijn van sociaal wenselijke antwoorden en dus vertekening. Het feit dat we hier hebben geopteerd voor een enquêteringsmethode zonder interviewer zal de sociale wenselijkheid van de antwoorden mogelijk beperkt hebben, maar is geen garantie om die bias weg te werken. Een laatste minpunt is dat in deze studie gebruik gemaakt wordt van crosssectionele data waardoor eventuele selectie van seksuele inhouden door gebruikers en effecten van deze seksuele inhouden op gebruikers niet van elkaar kunnen onderscheiden worden. We kunnen enkel uitspraak doen over de samenhang tussen online en offline seksualiteit. Over de richting van de gevonden statistische verbanden kunnen we geen sluitende uitspraken doen — iets wat voor alle crosssectionele designs geldt uiteraard.

Het is duidelijk dat er nog heel wat onderzoek nodig is om de relatie tussen de blootstelling aan online seksuele en offline seksuele attitudes en/of gedrag na te gaan. Deze studie is slechts een verkennend onderzoek, niet enkel omdat het internet een relatief nieuw medium is, maar ook omdat er slechts weinig onderzoek wordt gevoerd hoe en waarom jongeren seksuele informatie via het internet opzoeken. De voornaamste bevinding uit deze studie is dat seksuele attitudes van Gentse universiteitsstudenten kunnen gezien worden als een belangrijke voorspeller voor de consultatie van seksueel getinte inhoud op het internet. Bijgevolg moeten verder onderzoek en modellen naar de consumptie van seksueel getinte inhoud op het internet door jongeren seksuele attitudes opnemen als een belangrijke factor. De relatie tussen seksuele attitudes en de blootstelling aan seksuele inhoud op het internet moet daarenboven meer aandacht krijgen van onderzoekers en jongerenbegeleiders die de raadpleging van seksuele informatie via het internet willen bevorderen (of net willen tegenwerken).

BIBLIOGRAFIE

- Abramson, P. & Mosher, D. (1975), The Development of a Measure of Negative Attitudes toward Masturbation, *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 43 (4), 485-490.
- Bandura, A. (1977), *Social Learning Theory*. Englewood Cliffs: Prentice-Hall.

- Bandura, A. (1994), Social Cognitive Theory of Mass Communication in J. Bryant & D. Zillmann (eds.), *Media Effects: Advances in Theory and Research*, pp. 61-90. Hillsdale, NJ: Lawrence Erlbaum Associates.
- Barak, A., Fisher, W., Belfry, S. & Lashambe, D. (1999), Sex, Guys, and Cyberspace: Effects of Internet Pornography and Individual Differences on Men's Attitude toward Women, *Journal of Psychology & Human Sexuality*, 11, 63-91.
- Brown, J. (2000), Adolescents' Sexual Media Diets, *Journal of Adolescent Health*, 27 (2), 35-40.
- Brown, J. & L'Engle, K. (2009), X-rated: Sexual Attitudes and Behaviors Associated with U.S. Early Adolescents' Exposure to Sexually Explicit Media, *Communication Research*, 36 (1), 129-151.
- Brown, J., L'Engle, K., Pardun, C., Guo, G., Kenneavy, K. & Jackson, C. (2006), Sexy Media Matter: Exposure to Sexual Content in Music, Movies, Television, and Magazines Predicts Black and White Adolescents' Sexual Behavior, *Pediatrics*, 117 (4), 1018-1027.
- Collins, R., Elliot, M., Berry, S., Kanouse, D., Kunkel, D., Hunter, S. *et al.* (2004), Watching Sex on Television Predicts Adolescent Initiation of Sexual Behavior, *Pediatrics*, 114 (3), e280-e290.
- Cooper, A., Scherer, C.R., Boies, S.C. & Gordon, B.L. (1999), Sexuality on the Internet: From Sexual Exploration to Pathological Expression, *Professional Psychology: Research and Practice*, 30, 154-164.
- Davis, C., Yarber, W., Bauserman, R., Scheer, G. & Davis, S. (1998), *Handbook of Sexuality-related Measures*. Thousand Oaks: Sage.
- De Graaf, H., Meijer, S., Poelman, J. & Vanwesenbeeck, I. (2005), *Seks onder je 25e. Seksuele gezondheid van jongeren in Nederland anno 2005*. Delft: Eburon.
- DiMaggio, P., Hargittai, E., Neuman, W. & Robinson, J. (2001), Social Implications of the Internet, *Annual Review of Sociology*, 27, 307-336.
- Eagle, A. (1987), *Sex Differences in Social Behavior: A Social Role Interpretation*. Hillsdale, N.J.: Lawrence Erlbaum Associates.
- Eagly, A.H. & Chaiken, S. (1993), *The Psychology of Attitudes*. Fort Worth, TX: Harcourt Brace Jovanovich College Publishers.
- Erikson, E.H. (1968), *Identity: Youth and Crisis*. New York: Norton.
- Escobar-Chaves, S., Tortolero, S., Markham, C., Low, B., Eitel, P. & Thickstun, P. (2005), Impact of the Media on Adolescent Sexual Attitudes and Behaviors, *Pediatrics*, 116 (1), 303-326.
- Fisher, W. & Byrne, D. (1989), Sex Differences in Response to Erotica? Love versus Lust, *Journal of Personality and Social Psychology*, 36 (2), 117-125.
- Gagnon, J.H. & Simon, W. (1973), *Sexual Construct: The Social Sources of Human Sexuality*. Chicago: Aldine Books.
- Ganzeboom, H. & Treiman, D. (1996), Internationally Comparable Measures of Occupational Status for the 1988 International Standard Classification of Occupations, *Social Science Research*, 25, 201-239.
- Goodson, P., McCormick, D. & Evans, A. (2001), Searching for Sexually Explicit Materials on the Internet: An Exploratory Study of College Students' Behavior and Attitudes, *Archives of Sexual Behavior*, 30 (2), 101-118.

- Greenfield, P.M. (2004), Inadvertent Exposure to Pornography on the Internet: Implications of Peer-to-peer File-sharing Networks for Child Development and Families, *Journal of Applied Developmental Psychology*, 25, 741-750.
- Hawk, S.T., Vanwesenbeeck, I., de Graaf, H. & Bakker, F. (2006), Adolescents' Contact with Sexuality in Mainstream Media: A Selection-based Perspective, *The Journal of Sex Research*, 43 (4), 352-363.
- Hogben, M. & Byrne, D. (1998), Using Social Learning Theory to Explain Individual Differences in Human Sexuality, *Journal of Sex Research*, 35 (1), 58-71.
- Holland, J., Ramazanoglu, C., Sharpe, S. & Thomson, R. (1996), Reputations: Journeying into Gendered Power and Relations in J. Weeks & J. Holland (eds.), *Sexual Cultures: Communities, Values and Intimacy*, pp. 239-260. London: Palgrave: Macmillan.
- Huston, A., Wartella, E. & Donnerstein, E. (1998), *Measuring the Effects of Sexual Content in the Media: A Report to the Kaiser Family Foundation*. Menlo Park, CA.
- Kim, J. & Ward, L. (2004), Pleasure Reading: Associations between Young Women's Sexual Attitudes and their Reading of Contemporary Women's Magazines, *Psychology of Women Quarterly*, 28 (1), 48-58.
- Klusmann, D. (2002), Sexual Motivation and the Duration of Partnership, *Archives of Sexual Behavior*, 31 (3), 275-287.
- Kraut, R., Patterson, M., Lundmark, V., Kiesler, S., Mukopadhyay, T. & Scherlis, W. (1998), Internet Paradox?: A Social Technology that Reduces Social Involvement and Psychological Well-being?, *American Psychologist*, 53 (9), 1017-1031.
- Lewin, B., Fugl-Meyer, K., Helmius, G., Lalos, A. & Manssons, S. (1996), *Sex in Sweden*. Stockholm: National Institute of Public Health.
- Martino, S., Collins, R., Elliott, M., Strachman, A., Kanouse, D. & Berry, S. (2006), Exposure to Degrading versus Nondegrading Music Lyrics and Sexual Behavior among Youth, *Pediatrics*, 118 (2), e430-e441.
- Mischel, W. (1966), A Social-learning View of Sex Differences in Behavior in E. Maccoby & R. D' Andrade (eds.), *The Development of Sex Differences*. California: Stanford University Press.
- Olivier, M. & Hyde, J. (1993), Gender Differences in Sexuality: A Meta-analysis, *Psychological Bulletin*, 114 (1), 29-51.
- Portelli, C.J. & Meade, C.W. (1998), Censorship and the Internet: No Easy Answers. *SIECUS Report*, 27 (1), 4-8.
- Rudman, L.A. & Fairchild, K. (2004), Reactions to Counterstereotypic Behavior: The Role of Backlash in Cultural Stereotype Maintenance, *Journal of Personality and Social Psychology*, 87 (2), 157-176.
- Steele, J. & Brown, J. (1995), Adolescent Room Culture: Studying Media in the Context of Everyday Life, *Journal of Youth and Adolescence*, 24, 551-576.
- Strouse, J.S. & Buerkel-Rothfuss, N. (1987), Media Exposure and the Sexual Attitudes and Behaviors of College Students, *Journal of Sex Education and Therapy*, 13, 43-51.
- Strouse, J.S., Buerkel-Rothfuss, N. & Long, E.C.J. (1995), Gender and Family as Moderators of the Relationship between Music Video Exposure and Adolescent Sexual Permissiveness, *Adolescence*, 30, 505-521.

- Tolman, D. (1994), Doing Desire: Adolescent Girl's Struggles for/with Sexuality, *Gender & Society*, 8 (3), 324-342.
- Vanwesenbeeck, I., Bakker, F., Fulpen, M., Paulussen, T., Poelman, J. & Schaalma, H. (2003), Seks en seksuele risico's bij VMBO-scholieren anno 2002, *Tijdschrift voor Sociologie*, 27, 30-39.
- Ven-hwei, L. & Ran, W. (2005), Exposure to Internet Pornography and Taiwanese Adolescents' Sexual Attitudes and Behavior, *Journal of Broadcasting and Electronic Media*, 49 (2), 221-237.
- Ward, L.M., Gorvine, B. & Cytron-Walker, A. (2002), Would that Really Happen? Adolescents' Perceptions of Sexual Relationships According to Prime-time Television in J. Brown, J.R. Steele & K. Walsh-Childers (eds.), *Sexual Teens, Sexual Media: Investigating Media's Influence on Adolescent Sexuality*, pp. 95-123. Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum Associates.
- Ward, L.M. & Rivadeneyra, R. (1999), Contributions of Entertainment Television to Adolescents' Sexual Attitudes and Expectations: The Role of Viewing Amount versus Viewer Involvement, *The Journal of Sex Research*, 36, 237-249.
- White, E. (2002), *Fast Girls: Teenage Tribes and the Myth of the Slut*. New York: Scribner.